

Bakalářská práce: Apollón a Marsyas versus Pieta Rondanini. Srovnání pozdní tvorby Tiziana a Michelangela

Jméno a příjmení (studentka): Veronika Wanková

Vedoucí práce: PhDr. Martin Zlatohlávek PhD.

Posudek vedoucího práce:

Není to poprvé, kdy tématem bakalářské práce na ÚDKU KTF UK student zvolil díla zahraniční proveniencí, ale v případě této práce se autorka pokusila srovnat dvě díla velikánů 16. století – Tiziana a Michelangela a vysvětlit je jako plod pozdní tvorby, jako dílo stáří. V jejím případě to znamenalo nejen vyrovnat se se stávajícími publikovanými názory, popsat zvolená umělecká díla, ale vystihnout na nich charakteristiku pozdní tvorby, ba dokonce snažit se je vyložit z pozice umělce, který před svou smrtí bilancuje své dílo i svůj život.

Východiskem pro tuto práci byl Tizianův kroměřížský obraz *Apollón a Marsyas*, dílo prvotní důležitosti v našich sbírkách, který autorka srovnávala s poslední nedokončenou Michelangelovou sochou – Pietou Rondanini. Jak sama přiznala k oběma dílům existuje velké množství literatury, které neměla možnost v rámci přípravy bakalářské práce zvládnout i z důvodu její nedostupnosti v zahraničních knihovnách, a tak se soustředila jen na tu nejdůležitější, ale z domácí produkce, která se však vztahuje výhradně k Tizianovu obrazu, vyčerpala všechnu (s drobnými nedostatky v citaci). Ovšem publikací, vztahujícím se k jejímu tématu – srovnání pozdní tvorby obou velikánů, je relativně málo. Přesto našla dvě důležité práce z posledního desetiletí a vyrovnala se s nimi.

Tizianův obraz pak sledovala a popsala podle otázek a problémů, které v posledním století vyvolával. Sledovala tedy jeho původ, případné objednavatele či následnou provenienci až do doby umístění na kroměřížském zámku. Zabývala se jeho autentičností, signaturou a dokončeností. V tomto případě obraz konfrontovala z dobovou kopií. Podstatnou část pak věnovala námětu. Nezapomněla na případnou předlohu v díle Giulia Romana. V obraze shledala mnoho významů, konstatovala, že obsahuje mnoho výpovědí. Sama se pak přiklonila k názorům, které navrhl již Jaromír Neumann, totiž že obraz vznikl dlouho, že se k němu jeho autor vracel několikrát, že ho měnil, že na něm pracoval do posledních let, především pak že byl jeho osobní výpovědí, tedy velmi pravděpodobně neměl objednavatele. Ztotožnila se i s Neumannovým termínem „nonfinito“, čímž chtěla vyjádřit „Tizianovo svobodné využití nestejnomyšerného promalování všech částí obrazu, což mu dalo možnost něco jen naznačit nebo určitou myšlenku zdůraznit.“ Tím si autorka připravila pole pro srovnání s Michelangelovou pozdní tvorbou, v níž šlo také především o osobní vyznání a v níž lze najít základ tvůrčových myšlenek a rozjímání.

Z Michelangelovy tvorby pak autorka vybrala Pietu Rondanini. Sledovala její provenienci, konstatovala, že nebyla nikým objednána, jako důležitý prvek vyzdvihla její nedokončenost, zmínila otázky jejího datování. I v tomto případě podtrhla dlouhý tvůrčí proces, který je čitelný podle přípravných kreseb i podle nedávno nalezeného fragmentu sochy a dovoluje Michelangelovo práci rozdělit do několika tvůrčích fází. Pieta Rondanini vyjadřuje autorovy náboženské myšlenky, odráží jeho krizi víry a blížící se smrt, dodala autorka.

Ve srovnání Tizianova a Michelangelova díla autorka napsala, že oba „docházejí na konci své tvorby k syntéze, která vznikla spojením nenahraditelných zkušeností jak praktických, tak filozofických a osobních, rovněž také obrovského talentu a nasazení obou tvůrců.“ Přes rozdílnost techniky i zde vidí podobnosti. Příbuznost obou děl se pak snažila vyjádřit ještě tím, že divák je nucen v nich hledat vztahy mezi figurami jak na obraze, tak v sousoší, ale i mezi těmito figurami a pozorovatelem. Obě scény působí velmi naléhavě, divák se musí zajímat o dění v obraze i v soše, vždyť v obou dílech jde především o člověka, díla se vrací k základním potřebám člověka: k ochraně, pomoci, spravedlnosti, lásce. Dále je podle autorky nedokončenost obou děl záměrná, umělcům šlo o poselství pro další generace, které vložily do těchto děl: díla jsou nedokonalá jako člověk a celé jeho počínání.

Především je třeba pozitivně zhodnotit, že autorka zvládla základní problematiku obou děl, jak podle literatury (i když zde ji některé cizojazyčné texty dělaly problém ve volném převodu a interpretaci do češtiny), tak i podle osobního setkání, kdy neváhala Tizianův obraz vidět nejen ve stálé expozici na zámku Kroměříž, ale i na tematických výstavách, právě tak vážila cestu do Milána, aby viděla Michelangelovu Pietu. Jistě bychom ji mohli vytknout, že se nevyrovnala s veškerou literaturou. Ale jak sama uvedla, rozměr bakalářské práce to neumožňoval. Na to bychom ji mohli upozornit, že špatně zvolila téma, které přesahuje její možnosti. Ovšem její téma nebylo samostatné zhodnocení jednotlivých děl, ale jejich srovnání, a zde se autorka zařadila mezi několik málo, kteří se o to pokusili. Odmítla věcné až suché konstatování o tom, že díla zůstala nedokončena z důvodu smrti mistra (v případě Tiziana pak dokončena jeho žákem), ale tento stav (s použitím Neumannových názorů) označila jako záměrný. V onom „nonfinitu“ pak našla poselství obou mistrů. Oba pak v tomto výrazivu spojuje stáří, blízkost smrti, rezignace před krásou viditelných věcí, ale i průhled k očekávaným budoucím událostem. Autorka tak podtrhla lidskou – existenciální interpretaci obou děl. Oba starci – Tizian a Michelangelo se zde konfrontují s těžko pochopitelným světem, který se jim odcizuje, a hledají naději v jiné dimenzi. Autorka našla společné mezi oběma na rovině lidskosti. A tato jejich umělecká díla jsou tak pro ni především výrazem lidské situace, v obou případech mezní, dané pokročilým věkem. Sama si byla vědoma, jak poznamenala v závěru, že vzhledem k rozsahu bakalářské práce nezahrnula do srovnání obou děl další Tizianova nebo Michelangelova díla či díla jiných umělců, která na ně nějak reagovala. Rezignovala možná na širší uměleckohistorické zhodnocení. Zůstala tedy jenom u eseje, anebo se pokusila o krůček dále v interpretaci uměleckého díla? Její zvládnutí problematiky obou děl, načrtnuté v několika kapitolách, však ukazuje, že se takového závěru dobrala vyhodnocením různých stanovisek, z nichž některá odmítla, jiná přijala za své. Domnívám se, že autorčina odvaha najít něco společného mezi tak interpretačně složitými díly, ji opravňuje k obhajobě její práce, a proto ji **doporučuji** k obhajobě.

v *Prace* dne *27. 8. 2008*

M. Zlatohlavá
.....
podpis vedoucího bakalářské práce